સુધરેલી રીત મુજબ ... વારણુ માટે

બાળવર્ગની નોટ.

જેમાં મૂળાક્ષર, શબ્દ, બારાખડી, આં... સળીના
આકાર, ડ્રીલ, પદાર્થ પાઠ, આંકનો ઉપયોગ
વગેરે બાબતોનો સમાવેશ કરેલો છે.

રચનાર સી ડી શાહ એન્ડ કો.

છ ... ી પ્રસિદ્ધ કરનાર.
શા. મગનલાલ મોતીરામ

વધારેલી આવૃત્તિ ૧ લી

આ પુસ્તક સને ૧૮૬૭ના ૨૫મા

સૂચના.

જુના ધોરણની અંદર ચોપડીઓમાં જે જે સૂચનાઓ આપ-વામાં આવેલી હતી તેનું જુદું સ્વરૂપ કરીને નવું ધોરણ તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે કે જેને કિન્ડર ગાર્ટન સીસ્ટમ કહે છે જુની ચોપડીની સૂચનામાં જે જે હકીકતો મી. હોપ સાહેબ તરફથી કર-વામાં આવી હતી તેનો હેતુ વાંચક વર્ગે બર[illegible]ણ્યો નથી માટે હાલની નીચે મુજબની સૂચનાપર ધ્યાન આપવું.

૧ એક અક્ષરથી થએલા શબ્દો છોકરા પાસે શોધી કઢાવવાને તે બોર્ડપર લખાવવા તેમજ બે અક્ષરના શબ્દો શોધી કઢાવવા, તેમજ ત્રણ અક્ષરના શબ્દો શોધી કઢાવવા ને તે પાટીઆ ઉપર લખાવવા આ મુજબ છોકરાંને જ્ઞાન થયા પછી પહેલી ચોપડીની શરૂઆત કરવી.

૨ ૧લા પાઠમાં જે શબ્દો આવે તેનું પૃથક્કરણ કરાવી દરેક અક્ષર જુદો વંચાવી પછી આખો શબ્દ વંચાવવો અને તે શબ્દ છોકરા ઓળખે છે કે નહિ તેની પાકી ખાતરી કરી તેવાજ બીજા શબ્દો શોધવાને છોકરાઓને ફરમાવવું આમ કરવાથી છોકરાઓ અક્ષરે અક્ષર વાંચી શબ્દો જોતાં શીખશે તેથી ઉપલા ધોરણમાં વંચકનો વિષય સારો થશે.

૩ જોડણી આંખની મારફતે કરાવવી મતલબ કે શબ્દ જોઇને જોડણી કરે.

૪ પાંઠોના ઉપરના શબ્દોનું પરિપક્વ જ્ઞાન થયા વગર પાઠ શીખવવો નહિ પણ બીજે દિવસે તે પાઠ વંચાવવો.

લી. કર્તા.

બે અક્ષરના શબ્દ.

અક્ષ	કદ	ઘર	જણુ	તત	ધડ	ફડ	મડ	લઠ	સજ
અગ	કફ	ઘર	જત	તણુ	ધન	ફળ	મણુ	લડ	સદ
અક	કપ	ઘડ	જને	તન	ધર	ફસ	મદ	લપ	સણુ
અડ	કમ	ઘન	જમ	તપ	ધસ	બક	મત	લણુ	સત
અણુ	કર	ઘમ	જય	તમ	નખ	બગ	મમ	લવ	સન
અધ	કલ	ચ[illegible]	ઝખ	તર	નટ	બચ	મન	વઈ	સફ
અમ	કશ	ચખ	ઝર	તલ	નથ	બડ	મર	વર	સર
અબ	કસ	ચગ	ઝંડ	થડ	નમ	બદ	યક્ષ	વડ	સળ
ઈદ	ખમ	ચટ	ઝપ	થત	નર	બર	યજ્ઞ	વઢ	હક
ઈમ	ખપ	ચણુ	ઝબ	થડ	નય	બળ	યમ	વગ	હગ
ઈશ	ખણુ	ચપ	ઝલ	થન	નવ	બરે	રઈ	વટ	હજ
ઈટ	ખડ	ચર	ટક	થર	નસ	ભખ	રખ	વણુ	હટ
ઈસ	ખર	ચવ	ટચ	થમ	પક્ષ	ભગ	રજ	વધ	હઠ
ઉપ	ખય	ચસ	ટપ	થળ	પખ	ભક્ષ	રચ	વન	હડ
ઉડ	ખસ	છક	ટબ	થણુ	પગ	ભય	રણુ	વદ	હણુ
ઉર	ખલ	છટ	ઠગ	દખ	પછ	ભટ	રડ	વસ	હદ
ઊઠ	ખળ	છઠ	ઠઠ	દડ	પટ	ભડ	રઢ	શક	હળ
ઊન	ખબ	છડ	ઠબ	દન	પણુ	ભણુ	રત	શઠ	હસ
ઊસ	ગઈ	છત	ઠણુ	દફ	પડ	ભર	રથ	શત	
કઈ	ગઉ	છણુ	ડર	દમ	પત	ભસ	રદ	શણુ	
કક્ષ	ગજ	છબ	ડગ	દર	પથ	ભમ	રફ	શર	
કખ	ગટ	જગ	ઢગ	દસ	પદ	ભળ	રસ	શવ	
કઠ	ગણુ	જખ	ઢબ	દવ	પય	મઉં	લક્ષ	શહ	
કડ	ગઢ	જક	તક	દળ	પળ	મગ	લખ	સચ	
કણુ	ગત	જટ	તજ	ધન	ફઈ	મજ	લગ	સઈ	
કત	ગપ	જડ	તડ	ધક	ફટ	મઠ	લછ	સક	

ત્રણ અક્ષરેના શબ્દો.

અકળ	અસત	કબર	ગવન	જસત	નરક	મગત	વગર
અક્ષર	અસર	કમર	ઘરડ	ઝટક	નરમ	મગર	વચન
અગમ	અસલ	કમળ	ચડસ	ઝડપ	નરસ	મચક	વજન
અગર	ઈજન	કરજ	ચપટ	ઝપટ	નવલ	મથન	વણજ
અચળ	ઈતર	કરડ	ચપળ	ઝરણ	પગર	મદદ	વતન
અજર	ઈલમ	કરણ	ચમક	ઠગર	પટક	મથન	વદન
અટક	ઈશક	કરન	ચમન	ઠમક	પડળ	મરણ	વમળ
અડક	ઉદર	કલમ	ચરણ	તગડ	પરખ	મરદ	વરખ
અડબ	ઉદય	કસબ	ચરસ	તનખ	પરબ	મરમ	વરસ
અડદ	ઉપજ	ખડક	ચલણ	તદન	પરમ	મશક	વલણ
અદબ	ઉપર	ખતમ	ચલમ	તપત	પલટ	મલમ	સખસ
અધર	ઉભય	ખપત	ચળક	તબક	પવન	રકમ	શરણ
અધમ	ઉલટ	ખબર	ચસક	તરડ	ફણસ	રક્ષણ	શરત
અફળ	કટક	ખરચ	જકર	તરફ	ફરક	રક્ષક	શરદ
અબજ	કહણ	ગગન	જખમ	તરત	ફરજ	રજક	શરમ
અમળ	કડક	ગજબ	જગત	તરસ	બગલ	રબર	સકળ
અભણ	કરબ	ગજલ	જડજ	તલપ	બદન	રમન	સડક
અભય	કણક	ગટર	જણસ	તસર	બરડ	રસમ	સફર
અમલ	કતલ	ગમત	જતન	દરદ	બરફ	લક્ષણ	સમજ
અમર	કદમ	ગરક	જનક	ધમક	બગદ	લખત	સરસ
અરજ	કદર	ગરજ	જનમ	નકલ	ભકત	લગન	સહજ
અલગ	કનક	ગરથ	જખમ	નગદ	ભજન	લગણ	હરણ
અવડ	કપટ	ગરમ	જબર	નગર	ભરણ	લપટ	હરફ
અવર	કફન	ગરવ	જમણ	નજર	ભરમ	લક્ષણ	હરસ
અવલ	કબજ	ગલત	જલદ	નમન	મગજ	વખત	હરખ

બારાખડી.

ક+અ = ક ખ ગ ઘ ચ છ જ ઝ ટ ઠ ડ ઢ ણ ત થ દ ધ

ક+આ = કા ખા ગા ઘા ચા છા જા ઝા ટા ઠા ડા ઢા ણા તા થા દા ધા

ક+ઇ = કિ ખિ ગિ ઘિ ચિ છિ જિ ઝિ ટિ ઠિ ડિ ઢિ ણિ તિ થિ દિ ધિ

ક+ઈ = કી ખી ગી ઘી ચી છી જી ઝી ટી ઠી ડી ઢી ણી તી થી દી ધી

ક+ઉ = કુ ખુ ગુ ઘુ ચુ છુ જુ ઝુ ટુ ઠુ ડુ ઢુ ણુ તુ થુ દુ ધુ

ક+ઊ = કૂ ખૂ ગૂ ઘૂ ચૂ છૂ જૂ ઝૂ ટૂ ઠૂ ડૂ ઢૂ ણૂ તૂ થૂ દૂ ધૂ

ક+એ = કે ખે ગે ઘે ચે છે જે ઝે ટે ઠે ડે ઢે ણે તે થે દે ધે

ક+ઐ = કૈ ખૈ ગૈ ઘૈ ચૈ છૈ જૈ ઝૈ ટૈ ઠૈ ડૈ ઢૈ ણૈ તૈ થૈ દૈ ધૈ

ક+ઓ = કો ખો ગો ઘો ચો છો જો ઝો ટો ઠો ડો ઢો ણો તો થો દો ધો

ક+ઔ = કૌ ખૌ ગૌ ઘૌ ચૌ છૌ જૌ ઝૌ ટૌ ઠૌ ડૌ ઢૌ ણૌ તૌ થૌ દૌ ધૌ

ક+અં = કં ખં ગં ઘં ચં છં જં ઝં ટં ઠં ડં ઢં ણં તં થં દં ધં

ક+અઃ = કઃ ખઃ ગઃ ઘઃ ચઃ છઃ જઃ ઝઃ ટઃ ઠઃ ડઃ ઢઃ ણઃ તઃ થઃ દઃ ધઃ

ન પ ફ બ ભ મ ય ર લ વ શ ષ સ હ ળ ક્ષ જ્ઞ

ના પા ફા બા ભા મા યા રા લા વા શા ષા સા હા ળા ક્ષા જ્ઞા

નિ પિ ફિ બિ ભિ મિ યિ રિ લિ વિ શિ ષિ સિ હિ ળિ ક્ષિ જ્ઞિ

ની પી ફી બી ભી મી યી રી લી વી શી ષી સી હી ળી ક્ષી જ્ઞી

નુ પુ ફુ બુ ભુ મુ યુ રુ લુ વુ શુ ષુ સુ હુ ળુ ક્ષુ જ્ઞુ

નૂ પૂ ફૂ બૂ ભૂ મૂ યૂ રૂ લૂ વૂ શૂ ષૂ સૂ હૂ ળૂ ક્ષૂ જ્ઞૂ

ને પે ફે બે ભે મે યે રે લે વે શે ષે સે હે ળે ક્ષે જ્ઞે

નૈ પૈ ફૈ બૈ ભૈ મૈ યૈ રૈ લૈ વૈ શૈ ષૈ સૈ હૈ ળૈ ક્ષૈ જ્ઞૈ

નો પો ફો બો ભો મો યો રો લો વો શો ષો સો હો ળો ક્ષો જ્ઞો

નૌ પૌ ફૌ બૌ ભૌ મૌ યૌ રૌ લૌ વૌ શૌ ષૌ સૌ હૌ ળૌ ક્ષૌ જ્ઞૌ

નં પં ફં બં ભં મં યં રં લં વં શં ષં સં હં ળં ક્ષં જ્ઞં

નઃ પઃ ફઃ બઃ ભઃ મઃ યઃ રઃ લઃ વઃ શઃ ષઃ સઃ હઃ ળઃ ક્ષઃ જ્ઞઃ

૧	૧૧	૨૧	૩૧	૪૧	૫૧	૬૧	૭૧	૮૧	૯૧
૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૬૨	૭૨	૮૨	૯૨
૩	૧૩	૨૩	૩૩	૪૩	૫૩	૬૩	૭૩	૮૩	૯૩
૪	૧૪	૨૪	૩૪	૪૪	૫૪	૬૪	૭૪	૮૪	૯૪
૫	૧૫	૨૫	૩૫	૪૫	૫૫	૬૫	૭૫	૮૫	૯૫
૬	૧૬	૨૬	૩૬	૪૬	૫૬	૬૬	૭૬	૮૬	૯૬
૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૬૭	૭૭	૮૭	૯૭
૮	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૬૮	૭૮	૮૮	૯૮
૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯	૬૯	૭૯	૮૯	૯૯
૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦	૧૦૦

નાનો અંક **એકમ**નો તેથી મોટો **દશક**નો અને તેથી મોટો **સતક**નો.

સળીના આકારો ગોઠવવા વિષે.

રાગ.

(તાળી વગાડતાં બાગ સુધી જવું)

ચાલો જઈએ આપણ આજે, બાગમાંતો પરવારે;
લીમડા કેરી સળી લઈને, બનાવશું આકારોરે.
એક સળીને બીજી સામું, બે બાજુ બીજી મૂકોરે;
ચોરસ ઉપર એક બીજી મૂકી, લંબ ચોરસ ધારોરે.
વચ્ચેની સળી ઉપાડી, ખૂણે સામે મૂકોરે;
બે કાટખૂણાને જાણી, ઉપર બીજી મૂકોરે.
હવે થયા છે ખૂણા નાના, રમત સમેટી લેઓરે;
બીજી રમત રમવાને કાજે, સઘળી ઉપાડી લેજોરે.

સળીના બે છેડા મેળવી, ગોળ આકાર પ્રમાણેરે;
વચમાંથી ખેંચવાથી થશે, લંબગોળ આકારેરે.
ગોળની મધ્યે એક મૂકાતો, અર્ધ ગોળ તો થાશેરે;
પા, ગોળ કરવાને કાજે, ઊભી બીજી મૂકોરે.
ગોળને પરીઘ જાણી, વચ્ચે વ્યાસ પ્રમાણોરે;
પા ગોળ વચ્ચે મૂકવાથી, પંડું આકાર જાણોરે.
રમત બીજી પૂરી થઇને, ચાલો સૌ હરખાતાંરે;
વર્ગમાં બેશી કામ કરીએ, પછી મળશે રજારે.

ભાગ ૧ લો.

વર્ગ ૧-૨-૩-૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦.

નગારૂં=હોળીમાં વગાડે છે તે.
મરચું=તીખાશવાળી શંકુઆકારની લીલોતરી.
તરવાર=સીપાઇ લોકો રાખેછે તે.
લખોટા=મંજે.
તલ=તેલ કાઢવાનું બી
મલ=અખાડાબાજ.
મલમ=ફોલ્લાપર પટ્ટી મારવાની ચીજ.
સૂરજ=સૂર્ય, રવી.
ગધેડું=ઊભાકાનનોઘોડો
ફેણ=નાગના ડોકાનો ભાગ.

ઝભલું=બદ્દીઆન.
તજ=તીખા તેજાનો.
ગજ=ચોવીસ તસુનું માપ.
જમણ=જમવાનું.
મગજ=ચણાનાલોટનો પાક.
મગન=ખુશી.
નમ=નીચોવળ.
ગમન=ખુશાલી, ચેન.
જમ=ખા.
આંખો=નેત્ર.
રથ=બળદજોડેલી વેહલ.
સઘડી=દેવતા સળગાવવાનું વાસણ.

રસ=સ્વાદ.
સરસ=સારા.
તરત=જલદી.
તરસ=તરપત.
રમત=ખેલ.
શકોરૂં=ઊંડું કોડીઉં.
ચકલી=ચલ્લી.
શણ=રેશાની દોરી.
ચણ=ઈંટમેલ.
ચમર=વાળની પીંછી.
ચમન=મોજ.
બીલીપત્ર=બીલીફળનું પાંતરૂં.
વહાણ=મોટીહોડી.
નળ=ભુંગળી.

વળ=પાછોઆવ.
વણ=કપડુંબનાવ,વળદે
જવ=ઘઉં જેવા આ-
કારનું ધાન્ય.
વગર=વિના.
ગળ=પાણીથી ઉતાર.
પતંગ=કનકવો.
શ્વનુપ=કામઠું.
પગ=ટાંટીયા.
પવન=વા.
પર=ઉપર.
ચોરસ=ચારખુણાતથા
બાજુનો આકાર.
દડો=બોલ.
ઢયળ=નાનાપગનાંપ્રાણી.
ઢસ=પાયા.
દળ=પીસ.
આંગળાં=આંગળીઓ.
છત્રી=તડકો વરસાદ
વેડનારી ચીજ.
ઘડો=ઢોચકી.
ધજા=વાવટો.
ધસ=ધસડ.
ઘર=મકાન.
ધમણ=દેવતા સળગા-
વવાનું યંત્ર.

મધ=ગળ્યો ચીકણો
પદાર્થ.
ઘન=લંબાઇ પહોળાઇ
ઉંચાઇવાળો કકડો.
માંખી=ઉડતું પ્રાણી.
ઉતરડ=એકાંપર એક
મૂકવું તે.
ઊન=ઘેટાના વાળ.
ટટ્ટુ=નાનો ઘોડો.
દામુ=બે પૈસા.
ઝટ=જલદી.
ઢગ=ઢગલો.
ચઢ=ઉપર આવ.
ગઢ=કિલ્લો.
ગાય=ગૌ.
થડ=વચલોગોળભાગ.
કરોળીઓ=જાળુંબાં-
ધનારો જીવડો.
ડગલો=જાડો કોટ.
દળીઓ=કળીઓ.
હળ=ખેડવાનું ઓજાર.
વડ=ટેટાફળનું ઝાડ.
હસ=ખુશથા.
ઘડ=ઘાટ બનાવ.
મઠ=કઠોરની જાત.
હરણ=લાંબી દોડનું

બકરાજેવું પ્રાણી.
ફણસ=ચાંપાનું ફળ.
કરડ=બચકું ભર.
કલમ=લેખણ.
પકડ=ઝાલ.
મણકા=ગોળલખોટા.
બકરી=બોકડી.
ભમરડો=શંકુ આકા-
રની રમવાનીચીજ.
બળદ=મોટોવાછરડો.
ભર=નાંખ, રેડ.
ભરડ=ભચડ.
ભણ=બોલ.
ખડીઓ=સાહી ભર-
વાનું નાનું વાસણ.
અજગર=મોટોસાપ.
ખલ=પત્થરની લાંબી
ખાંડણી.
અડદ=કઠોળનીજાત.
અદબ=બેહાથ છાતી
સાથે વાળીરાખવાતે.
પંજા=આંગળાસાથે-
નું કાંડું.

સમાપ્ત.

ભાગ ૨ જો.

પાઠ ૧ લો.

બા=મા, જી.
ભા=ભાઈ.
ચાકર=નોકર.

પાઠ ૨ જો

ઘાસ=ઢોરનું સલકડા જેવું ખાવાનું.
ઘાસ=સુકો ચારો.
ચાર=લીલુ ઘાસ.
મામા=માનાભાઈ
બાપા=માનો વર
બાઉ=મીઠું ખાવાનું લાડુ,

પાઠ ૩ જો

બેન=બાપની દીકરી.
વાળ=બાલ, નિમાળા.
ભાવે=સારા લાગે.
વાહ=સારા.

પાઠ ૪ થો.

બિલાડી=મીની.
ડીલે=શરીરે.
તીણા=ધારવાળા.
બીએ=ડરે.
ઘી=માખણને તાવતાં રહે છે તે.
નખ=નેહોર.
ગમે=પસંદ પડે.
માળી=ફુલ વેચનાર.

પાઠ ૫ મો.

ખડું=ખાસું.
ફુલ=ખીલેલી કળી.
પુરી=તળેલી રોટલી.
ગુલાબ=ફુલની જાત.
બુમ=હાંક.
ભૂ=પાણી.
આપશે=દેશે.
સામે=સનમુખ.
પાસે=જોડે.
લાવ=આણી આપ.

પાઠ ૬ ઠો.

દવા=ઓસડ.
વાટે=ઘુંટે.
તાવ=તપત.
બૈરી=બાયડી.
વૈતરા=મજુર.
વૈદ=દેશી ડાકટર.
પૈસા દામ.
લટકે=લબડે.
ઉછળે=ઉંચો થાય.
કૂદે=નાચે.

પાઠ ૭ મો

પીળો=હળધર જેવો.
સૌ=બધા.
દોરો=દોર.
પકડે=ઝાલે.
ફેરવે=હલાવે.
રાતો=લાલ.
ધજા=નિશાન.
વાદળી=આસમાની.
ગીત=રાગથી ગાવું તે
ગોળ=ગોળાકાર.

પાઠ ૮ મો.

ઈંટ=માટીનો લંબ ચોરસ ઘાટ.
બંગડી=કાવલી.
ફુમતું=ફુલ.
ઉડાવે=ચકાવે.

પાઠ ૯ મો.

ભરાય=ધરાય.
ધાવવા=દૂધ પીવા.
વાછરડી=નાનીગાય.
ભલી=સારી.
પાણી=ભૂ.
પેટ=ડમ.
રોટલો=ઢેબરો.
વળગી=બાઝી.
પેલું=તે.
દોહીશ=દૂધ કાઢીશ.
તંબડી=પોહોળા મોં-નો લોટો.
આમ=અહીં.

પાઠ ૧૦ મો.

ઉંદર=ગણપતિનું વાહન.
વહાલા=પ્યારા.
દહાડો=દિવસ.
અહીં=આ ઠેકાણે.
દરમાંથી=બાકામાંથી.
મળવા=ભેટ લેવા.
દેખાયા=જણાયા.
ફરી=પાછાં.

પાઠ ૧૧ મો

ચાંચ=મોંની ફાડ.
પાંજરૂં=પોપટનું ઘર.
ટાંગેલું=લટકાવેલું.
લીટા=કાપા.
કાંઠલો=પટો.
પાંખ=ઉડવાનું સાધન
મજાનો=સારો.
લીલો=પીળો ને આસમાની મળી થએલો.
ભાત=રાંધેલા ચોખા.
ફડફડ=ઉડઉડ.

પાઠ ૧૨ મો.

પહેલાં=અગાઉ.
માથું=મસ્તક, શીર.
ચાંપવાને=દાબવાને.
મહેતાજી=ગુરૂજી.
વાર=ઢીલ.
ચોપડી=પોથી.
સાંધી=વળગાડી.
ફાટેલી=ચીરેલી.
મોડું=અધુરૂં.
રડે=રૂએ.
કામમાં=ખપમાં.
પાછી=પરત.

પાઠ ૧૩ મો.

ઘરાક=ખરીદનાર, માલ લેનાર.
ટીકડી=મીઠી ગોળ વસ્તુ.
છેતરતો=ઠગતો.
પતાસાં=ખાંડની ચાસણીની ગોળ ચકતી
દુકાન=હાટ.
રેવડી=ખાંડની ચાસણીની તલવાળી ટીકડી.
બરફી=માવામાં ખાંડ નાંખી ઠારેલી ચીજ.
દુકાનદાર=દુકાનવાળો
માંડું=ગોઠતું.
માલ=સોદો.
પૈસો=સવાકો
ભલો=સારો.

પાઠ ૧૪ મો.

ઓછું=કમી.
પૂછડું=ગાંડની ઉપર જે છે તે.
ત્રાજવાની=પલ્લાની.
હવાડો=ઢોરને પાણીપીવાનો હોજ.
વેઢા=કાપા.
આંગળી=અંગુળી.
શીંગડાં=માથાનાહાડકાં
મીંડું=શુન્ય, કાંઇ નહિ

પાઠ ૧૫ મો.

કાગડો=કાળા રંગનું પંખી.
અવળા=ઊલટા.
ભેંસ=પાડાની માદા, ડોબું.
પાછલા=પાછળના.
ચંપો. ચંપેલી. } પાંચ પાંખડીના ફુલ
મેજને=ટેબલને
પાયા=પગ.
ઓછા=કમી.
આગલા=આગળના.

સમાપ્ત.

ઉદ્દેશ શરીર કસવાનો.

ડ્રીલ. (જાંબુડી)

૧	अ બંને હાથમાં લાંબા,	ब બંને હાથ ખભાપર
૨	अ બંને હાથ ખભાપર ઉંચા	ब બંને હાથ નીચા
૩	अ બંને હાથ નીચા	ब બંને હાથ ઘુંટણે.
૪	अ બંને હાથ ઘુંટણે	ब બંને હાથ જાંગે
૫	अ બંને હાથ જાંગે	ब બંને હાથ પગને અંગુઠે

રંગીન વાવટા

૧	अ વાવટા ઉંચા	ब વાવટા જમીનપર નીચા.
૨	अ વાવટા ઉંચા	ब વાવટા લાંબા કરવા.
૩	अ વાવટા લાંબા કરવા	ब વાવટા સામસામી અડકાડવા.
૪	अ વાવટા સામસામી અડકાડવા	ब વાવટા અડકાડેલા ઉંચા ત્રિકોણે ધરવા.

૫ अ વાવટાથી ત્રીકોણ બતાવી ગોળ આકારમાં ફરવું.

રંગીન તોરણ.

૧ ત્રણ છોકરાથી ત્રીકોણ બતાવવો.

૨ अ ચાર ખુણાથી ચોરસ બતાવવો

ब ચાર ખુણાથી લંબચોરસ બતાવવો.

૩ પાંચ ખુણાથી પંચકોણ બતાવવો.

૪ છ ખુણાથી ષટકોણ બતાવવો.

૫ સાત ખુણાથી સપ્તકોણ બતાવવો

૬ આઠ ખુણાથી અષ્ટકોણ બતાવવો.

૭ નવ છોકરાથી ગોળ ફરવું.
૮ બે લાઇન સીધી કરાવવી.
૯ તોરણ પકડી જમણી લાઇનમાં થઈ જવું.
૧૦ તોરણ પકડી એકેક પગના ઠબકારાથી લાઇનમાં ચાલી જવું.

પદાર્થ પાઠ.

અવયવ

પ્ર. તમને આંખો છે? ઉ. હા પ્ર. તમને કેટલી આંખો છે? ઉ. બે. પ્ર. એ આંખો શું કામની છે. ઉ. જોવાના કામની પ્ર. તમારે માથા કેટલા છે? ઉ. એક પ્ર. માથા ઉપર શું છે? ઊ. વાળ છે. પ્ર. તમે કયા ભાગથી સાંભળી શકો? ઊ. કાનથી પ્ર. કાન કેટલા છે? ઊ. બે પ્ર. ત્યારે કાન શું કામ કરે છે? ઊ. સાંભળવાનું પ્ર. તમારે નાક કેટલાં છે? ઊ. એક પ્ર. નાક બતાવો ઊ. બતાવશે પ્ર. નાક દાબવાથી શું થાય છે ઊ. ગુંગવાળા જેવું થાય છે. પ્ર. નાક શું કામમાં આવે છે? ઊ. સુંઘવાના કામમાં આવે છે. પ્ર. તમારે હાથ કેટલા છે? ઊ. બે પ્ર. હાથ શું કામ કરે છે? ઊ. ઝાલવાનું કામ કરે છે. પ્ર. તમારે મોં કેટલા છે ઊ. એક પ્ર. મોંમાં શું છે ઊ. દાંત પ્ર. મોઢું શું કામનું છે. ઊ. ખાવાના કામનું છે. પ્ર. દાંત શું કામના છે ઊ. ચાવવાના કામના છે પ્ર. આંગળા શું કામના છે ઊ. ઝાલવાના કામના છે પ્ર. આંગળા કેટલા છે? ઊ. પાંચ છે પ્ર. પગ શું કામના છે ઊ. ચાલવાના કામના છે પ્ર. પગે કેટલાં આંગળા છે? પાંચ છે પ્ર. પગ કેટલા છે? ઊ. બે છે. પ્ર. તમારે પેટ કેટલાં છે. ઊ.

એક પ્ર. તમારૂં પેટ બતાવો ઊ. બતાવશે પ્ર. ખાધેલું શેમાં જાય છે? ઊ. પેટમાં જાય છે પ્ર. પેટની ઉપરના ભાગને શું કહે છે? ઊ. છાતી પ્ર. તમારી છાતી બતાવો ઊ. બતાવશે પ્ર. છાતી શું કામની છે ઊ. ખાવાનું જવાનો રસ્તો છે. પ્ર. છાતી બીજા કામની છે? ઊ. દમ લેવાય છે પ્ર. તમે દમ ઊંચો લો ઊ. લેશે. પ્ર. છાતીના પાછલા ભાગને શું કહે છે ઊ. વાંસો પ્ર. વાંસો શું કામનો છે? ઊ. સુવાના કામનો તથા ટટાર ચાલવાના કામનો છે. પ્ર. વાંસા નીચે શું છે? ઊ. કેડ પ્ર. તમે કેડમાં શું પહેરો છો ઊ. કંદોરો પ્ર. કેડની નીચે શું છે ઊ. ઢગરા. પ્ર. ઢગરા કેટલા છે ઊ. બે છે પ્ર. એ ઢગરા વચ્ચે શું છે. ઊ. ગાંડ પ્ર. એ ગાંડ શું કામની છે ઊ. શરીરનો કચરો નીકળે છે. પ્ર. ત્યારે આ બધા અવયવો બનાવનાર કોણ ઊ. ઇશ્વર પ્ર. બધાં અવયવો કામના છે કે નકામાં છે? કામનાં છે પ્ર. એ ભાગો ન બનાવ્યા હોત તો ચાલી શકે? ઊ. ના. પ્ર. માટે તમારે કોનો પાડ માનવો? ઊ. ઇશ્વરનો પાડ માનવો.

સ્વાદ ગળચો, મોળો, ખાટો, ખારો, તીખો, કડવો.

પ્ર. આ વસ્તુ લઈ દરેક જણ ખાઈ જુઓ? ઉ. ખાશે. પ્ર. એ કેવી લાગે છે? ઉ. ગળી, મીઠી. પ્ર. એનું નામ શું? ઉ. ખાંડ. પ્ર. એવી ગળી વસ્તુનાં નામ દો? ઉ. સાકર. પ્ર. ખાંડ, સાકર નથી હોતી ત્યારે ચામાં શું નાંખે છે? ઉ. પતાસાં. પ્ર. પતાસાં કેવાં લાગે છે? ઉ. ગળ્યાં. પ્ર. તમે બરફી ખાધી છે? ઉ. હા. પ્ર. તમે પેંડા ખાધા છે? ઉ. હા. પ્ર. તમે કોપરાપાક, હલવો ખાધા છે? ઉ. હા. પ્ર. તમે લાડુ ખાધા છે? ઉ. હા. પ્ર. શીખંડ ખાધો હોય તે જમણો હાથ ઉંચો કરે? ઉ. કરશે. પ્ર. એ બધાં સ્વાદમાં કે-

વાં લાગે છે? ઉ. ગળ્યાં. પ્ર. ત્યારે એ બધામાં શું નાંખતા હશે? ઉ. ખાંડ. પ્ર. તમે મધ ખાધું છે? ઉ. હા. પ્ર. મધ કેવું લાગે છે? ઉ. ગળ્યું. પ્ર. તમે આ વસ્તુ ચાખી જુઓ કેવી લાગે છે? ઉ. મોળી. પ્ર. એનો રંગ કેવો છે? ઉ. સફેદ, ધોળો. પ્ર. તમે કેમ જાણ્યું કે એ મોળી છે? ઉ. સ્વાદ માલમ પડતો નથી તેથી. પ્ર. તમે કોઠ ખાધું છે? ઉ. હા. પ્ર. એનો સ્વાદ કેવો લાગે છે? ઉ. ખાટો. પ્ર. ખાટો સ્વાદ શાથી માલમ પડ્યો? ઉ. દાંત ખટાય છે તેથી. પ્ર. તમે કેમ જાણ્યું કે દાંત ખટાય છે? ઉ. એક દહાડો મેં કોઠ ખાધું હતું, તે દીવસે રોટલો ચવાયો નહીં તેથી. પ્ર. એવી ખાટા સ્વાદની બીજી ચીજ ખાધી છે? ઉ. બોર. પ્ર. કેવાં બોર ખાટાં લાગે? ઉ. કાચાં. પ્ર. તમે શી રીતે જાણ્યું કે એ કાચાં છે? ઉ. રંગ લીલો છે ને સ્વાદ ખાટો છે તેથી. પ્ર. બોર અને કોઠ સિવાય બીજી કોઇ વસ્તુ ખાટી છે? ઉ. આંબલી. પ્ર. ગોળ અને ખાટી લાગે એવી વસ્તુ ખાધી છે? ઉ. હા, લીંબુ. પ્ર. આ ગાંગડો લઈ ચાખી જુઓ એ કેવો લાગે છે? ઉ. ખારો. પ્ર. એ સાકર છે કેમ? ઉ. ના, સાકરતો ગળી લાગે. પ્ર. ત્યારે આ ગાંગડો કેવો લાગે છે? ઉ. ખારો. પ્ર. ત્યારે એ શેનો ગાંગડો છે? ઉ. મીઠાનો. પ્ર. સિંધવ બતાવી પુછવું કે આનું નામ શું? ઉ. નથી આવડતું. પ્ર. તમે ચાખી જુઓ કેવો લાગે છે? ઉ. ખારો, જુઓ ત્યારે એનું નામ હું તમને કહુંછું એ સિંધવ છે. પ્ર. આ ચીજ તમે ખાશો? ઉ. ના. પ્ર. તમે ખાવાનું કેમ ના કહોછો? ઉ. મરચું છે માટે. પ્ર. મરચું કેવું લાગે? ઉ. તીખું. પ્ર. મરચું ખાધાથી મોંમાં શું થાય છે? ઉ. બળતરા બળે છે પ્ર. તમે તીખી વસ્તુનાં નામ દો? ઉ. મરચાં, મરી, આદુ, તજ

વગેરે. પ્ર. તીખું કોને કહેશો? ઉ. જીભે બળતરા બળે તેને. પ્ર. આ વસ્તુ ચાખી જુઓ કેવી લાગે છે? ઉ. કડવી. પ્ર. તમે કેમ જાણ્યું કે કડવી લાગે છે? ઉ. એ ખાધાથી મોં બગડી ગયું તેથી પ્ર. કડવી વસ્તુનાં નામ દો? ઉ. દેશે. ન દેતો શિક્ષકે કડવી વસ્તુ ચખાડી તેનાં નામ કહેવાં. પ્ર. કડવી વસ્તુનાં નામ દો? ઉ. લીમડાનાં પાંદડાં, એળીઓ વગેરે. પ્ર. ખાટું કોને કહેશો? ઉ. જેનાથી દાંત ખટાશે તેને. પ્ર. ખારૂં કોને કહેશો? ઉ. મોં બેસ્વાદ થઈ જાય તેને. પ્ર. ત્યારે મોળું કોને કહેશો? ઉ. સ્વાદ નહીં જણાય તેને. પ્ર. ગળ્યું કોને કહેશો? ઉ. મીઠું લાગશે તેને. પ્ર. કડવું કોને કહેશો? ઉ. જે ખાધાથી મોડું બગડી જાય તેને. પ્ર. આ બધાં સ્વાદ કોને માટે બનાવ્યા હશે? ઉ. આપણે માટે. પ્ર. એ સ્વાદ બનાવનાર કોણ? ઉ. ઇશ્વર. પ્ર. ત્યારે આપણે કોનો પાડ માનવો? ઉ. ઇશ્વરનો. પ્ર. શા માટે પાડ માનવો? ઉ. આપણે માટે તેણે આવા સ્વાદોની વસ્તુ બનાવી છે માટે.

એકથી પાંચ સુધી ઉમેરવા તથા બાદ કરવા વિષે પાઠ.

પ્ર. આ ટેબલપર કેટલા લખોટા છે? ઉ. કંઇ નથી. પ્ર. કંઇ નથી એમ બતાવવાને આવું ૦ કાઢે છે તેને શુન્ય કહે છે. પ્ર. કંઇ નહિ તે શાથી બતાવી શકાય. ઉ. મીંડાંથી, શુન્યથી. જુઓ હું ટેબલપર લખોટો મૂકુંછું મેં. કેટલા લખોટા મૂકયા? ઉ. એક પ્ર. ટેબલપર કેટલા લખોટા છે? ઉ. એક પ્ર. તમે કેટલી ટોપી પહેરી છે. ઉ. એક, પ્ર. પેટ કેટલા છે? ઉ. એક પ્ર. નાક કેટલાં છે? ઉ. એક, પ્ર. એક લખોટા ટેબલપર છે ને બીજો મૂકયો હવે કેટલા થયા? ઉ. બે. પ્ર. તમારે હાથ કેટલા છે? બે પ્ર. પગ કેટલા છે? ઉ. બે.

પ્ર. કાન કેટલા છે? ઉ. બે. પ્ર. બે લખોટામાંથી એક લઇ લઉં હું હવે કેટલા રહ્યા? ઉ. એક પ્ર. બે લખોટામાં એક ઉમેરીએ તો કેટલા થાય? ઉ. ત્રણ પ્ર. તમારા એક હાથની આંગળીએ કેટલા કટકા છે? ઉ. ત્રણ પ્ર. એક સવાકાની કેટલી પાઇ મળે? ઉ. ત્રણ. ત્રણ લખોટામાંથી એક લઈ લઉં તો કેટલા રહે? ઉ. બે. મારી પાસે ત્રણ બોર છે તેમાંથી બે ખાઈ જાઉં તો કેટલા રહે? ઉ. એક. મારી પાસે એક પાઇ છે ને બીજી બે પાઇ મળે તો કેટલી થાય? ઉ. ત્રણ પ્ર. ત્રણ લખોટામાં એક નાંખીએ તો કેટલા થાય? ઉ. ચાર પ્ર. બકરીને કેટલા પગ હોય છે? ઉ. ચાર પ્ર. બીજા કોને ચાર પગ હોય છે? ઉ. ગાય, ભેંસ. વગેરે. ચાર લખોટામાંથી એક હું મગનને આપું તો મારી પાસે કેટલા રહે? ઉ. ત્રણ પ્ર. એક બકરીનો એક પગ ભાંગેલો છે તો આખા કેટલા? ઉ. ત્રણ મારી પાસે ચાર જમરૂખ છે તેમાંથી બે ફેંકી દઉં તો કેટલા રહે? ઉ. બે. ચાર પાઇમાંથી બે પાઈના બોર લીધાં તો હવે કેટલી પાઈ રહી? ઉ. બે. મારી પાસે એક સવાકો ને એક પાઈ છે તો બધું મળીને કેટલી પાઈ થઇ? ઉ. ચાર. ચાર પાઇમાંથી ત્રણ પાઈની પેન લીધી હવે કેટલી રહી ઉ. એક. પ્ર. તમારે એક પગે કેટલાં આંગળાં છે? ઉ. પાંચ પ્ર. એક હાથે કેટલાં છે? ઉ. પાંચ. જુઓ ટેબલપર કેટલા લખોટા છે? ઉ. પાંચ. પાંચ લખોટામાંથી એક નીચે ગબડી ગયો હવે કેટલા રહ્યા? ઉ. ચાર પ્ર. ચારમાં કેટલા ઉમેરીએ તો પાંચ થાય? ઉ. એક પાંચ બોરમાંથી બે બોર સડેલા નીકળ્યા તો સારા કેટલાં? ત્રણ. પાંચ લખોટામાંથી ત્રણ આપી દઉં તો કેટલા રહે? ઉ. બે. પાંચ લખોટામાંથી ચાર લખોટા આપી દઉં તો કેટલા રહે? ઉ. એક. પ્ર. એકને એક? ઉ. બે. પ્ર. બેને એક? ઉ. ત્રણ પ્ર. ત્રણને

એક? ઉ. ચાર પ્ર. ચારને એક? ઉ. પાંચ. પ્ર. પાંચમાંથી એક લઉં તો કેટલા રહે? ઉ. ચાર પ્ર. ચારમાંથી એક જાય તો કેટલા રહે? ઉ. ત્રણ. પ્ર. ત્રણમાંથી એક જાય તો કેટલા રહે? ઉ. બે. પ્ર. બે-માંથી એક જાય તો કેટલા રહે? ઉ. એક. પ્ર. એકમાંથી એક જાય તો શું રહે? ઉ. કંઇ નહિ પ્ર. કંઇ નહિ હોય ત્યારે શું કહેવાય: ઉ. શુન્ય એ પ્રમાણે, બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ, ઉમેરતાં તથા બાદ કરતાં શીખવું.

મૂળાક્ષર.

અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ એ

ઐ ઓ ઔ અં અઃ

ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ

જ ઝ ટ ઠ ડ ઢ ણ ત

થ દ ધ ન પ ફ બ ભ.

મ ય ર લ વ શ ષ

સ હ ળ ક્ષ જ્ઞ.

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૦

જાહેરખબર.

સી. ડી. શાહ એન્ડ કો તરફથી

બહાર પડનારી બુકો	બહાર પડેલી બુકો
ગુજરાતી ચોથીના અર્થ.	ગુજરાતી પહેલીના અર્થ ૦-૨-૦
,, પાંચમીના ,,	,, બીજીના અર્થ ૦-૩-૦
,, છઠ્ઠીના ,,	,, ત્રીજીના અર્થ ૦-૫-૦
,, સાતમીના ,,	
પદાર્થ પાઠ ધો. ૧ લા માટે	ૐ નવી સીસ્ટમ મુજબ
,, ,, ધો. ૨ જા ,,	અંકસુચક મૂળાક્ષર કિત્તા
,, ,, ધો. ૩ જા ,,	૦-૧-૩

બુકસો મળવાનાં ઠેકાણાં

વડોદરા જગંનાથ પ્રભાશંકર પંડિત લહેરીપુરા

નડીઆદ ન્યુ ગુજરાત બુક ડીપો.

મુંબાઈ એન એમ. ત્રિપાઠી કાલબાદેવી

,, મોતીલાલ મગનલાલ ,,

વલસાડ નરભેરામ ઉમીયાશંકર મેહેતવાડ.

અમદાવાદ ચીમનલાલ ચુનીલાલ એન્ડ કું. આસ્તોડીઆરોડ.

,, મોતીલાલ મગનલાલ રીચીરોડ

ભરૂચ શા. કાળીદાસ અમ્રતલાલ હાજીખાં બજાર.

કરાચી બુકસેલર લાલજી હરજીવન

સુરત બુકસેલર કસનદાસ નારણદાસ નાણાવટ.

રાજકોટ બુકસેલર લક્ષ્મીચંદ ઉત્તમચંદ બજાર.

પાલણપુર બુકસેલર હસસુખ હરજીવન.

કચ્છમાંડવી બુકસેલર ભીમજી જીવણદાસ

જામનગર બુકસેલર નાગજી શવજી

પત્ર વ્યવહાર નીચેને સરનામે કરવો.

શાહપોર.	સોલ એજંટ
સુરત	શા મગનલાલ મોતીરામ.